Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	05.11.2018
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.12.2018
Avaldamismärge:	RT I, 26.10.2018, 2

Perehüvitiste seadus

Vastu võetud 15.06.2016
RT I, 08.07.2016, 1
jõustumine 01.01.2017

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
15.06.2016	RT I, 08.07.2016, 1	01.01.2017, osaliselt 01.07.2017, 01.01.2018 ja 01.01.2019
19.12.2016	RT I, 24.12.2016, 1	01.01.2017
15.11.2017	RT I, 28.11.2017, 2	01.01.2018
06.12.2017	RT I, 28.12.2017, 7	01.07.2020, osaliselt 01.03.2018 ja 01.09.2019
17.10.2018	RT I, 26.10.2018, 1	01.04.2022, osaliselt 05.11.2018 ja 01.09.2019
30.10.2019	RT I, 31.10.2019, 6	30.10.2019 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab põhiseadusevastaseks perehüvitiste seaduse § 37 lg 3 teise lause (1. jaanuarist 2017 kuni 31. augustini 2019 kehtinud sõnastuses) osas, mille järgi ei arvatud vanemahüvitise arvutamisel isikustatud sotsiaalmaksu hulka töötuskindlustuse seaduses sätestatud tööandja maksejõuetuse hüvitiselt arvestatud sotsiaalmaksu olukorras, kus isik töötas vanemahüvitise arvutamise aluseks oleval kalendriaastal ja selle kalendriaasta eest maksis Eesti Töötukassa tööandja maksejõuetuse hüvitist ning arvestas sellelt sotsiaalmaksu, mis laekus vanemahüvitise arvutamise aluseks oleval kalendriaastal või pärast seda.
19.10.2020	RT I, 21.10.2020, 1	19.10.2020 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab põhiseadusvastaseks ja kehtetuks perehüvitiste seaduse § 6 lg 1 teise lause osas, milles see säte ei võimalda Sotsiaalkindlustusametil ilma seni toetust saava vanema nõusolekuta määrata, et lahus elavad vanemad saavad ühise lapse eest lapsetoetust ja lasterikka pere toetust kordamööda, kui see laps kasvab kordamööda ligikaudu võrdse aja kestel mõlema vanema peres.

1. peatükk
Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimis- ja kohaldamisala

(1) Käesolev seadus sätestab perehüvitiste liigid, eesmärgid ja ulatuse ning nende määramise ja maksmise tingimused ja korra.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud sotsiaalkaitsele kohaldatakse sotsiaalseadustiku üldosa seaduse sätteid, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

(3) Kui pereliige elab või töötab Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Šveitsi Konföderatsioonis, kohaldatakse perehüvitiste määramisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, 30.04.2004, lk 72–116).

§ 2. Seaduse eesmärk

Käesoleva seaduse eesmärk on toetada lastega peresid ja laste kasvatamist.

§ 3. Perehüvitised

(1) Perehüvitised on riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi kaudu finantseeritavad rahalised hüvitised, mida makstakse lastega perede heaolu tagamiseks.

(2) Perehüvitiste liigid on riiklikud peretoetused (edaspidi *peretoetused*), vanemahüvitis ja elatisabi.

§ 4. Perehüvitisi saama õigustatud isikud

(1) Perehüvitisi määratakse ja makstakse käesolevas seaduses sätestatud tingimustel sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 3 lõikes 1 nimetatud isikule.

(2) Perehüvitise saamise õigus on käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isiku Eestis elaval pereliikmel ja välismaal õppimise tõttu perest eemal viibival lapsel.

(3) Eesti alalisel elanikul, kelle elukoht on mitmes riigis, on õigus perehüvitistele, kui ta on resident tulumaksuseaduse § 6 lõike 1 tähenduses.

(4) Perehüvitise saamise õigust ei ole Eesti elanikul, kes saab mõne teise riigi samaliigilist hüvitist.

§ 5. Isikute teavitamine peretoetuste ja vanemahüvitise saamise õiguse tekkimisest

(1) Sotsiaalkindlustusamet kontrollib sotsiaalkaitse infosüsteemi kantud andmete alusel isikute vastavust peretoetuste või vanemahüvitise saamise tingimustele ja teavitab isikuid hüvitise õiguse tekkimisest. Sotsiaalkindlustusamet edastab hüvitise õiguse tekkimise kohta teate isikute e-posti aadressidele või sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 27 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud viisil.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitise õiguse tingimuste vastavust kontrollitakse järgmiste andmete alusel:
1) isiku üldandmed – isikukood, perekonna- ja eesnimi, elukoha ja kontaktandmed, andmed perekonnaseisu, surma, surnuks tunnistamise, teadmata kadumise või tagaotsimise või eestkoste seadmise või sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses hoolduspere vanemaks (edaspidi *hoolduspere vanem*) olemise kohta, andmed isikuhooldusõiguse äravõtmise kohta, andmed elamisloa või -õiguse ja kodakondsuse kohta;
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]
2) andmed aja- või asendusteenistuse perioodi kohta.

§ 6. Perehüvitiste taotlemine

(1) Perehüvitiste taotlemiseks esitab sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 3 lõikes 1 nimetatud isik (edaspidi *taotleja*) taotluse Sotsiaalkindlustusametile. Kui vanemad soovivad hüvitise saamise õigust kasutada kordamööda, esitab hüvitise uus taotleja taotluse, millel on seni hüvitist saanud isiku nõusolek.
[RT I, 21.10.2020, 1- jõust. 19.10.2020 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab põhiseadusvastaseks ja kehtetuks perehüvitiste seaduse § 6 lg 1 teise lause osas, milles see säte ei võimalda Sotsiaalkindlustusametil ilma seni toetust saava vanema nõusolekuta määrata, et lahus elavad vanemad saavad ühise lapse eest lapsetoetust ja lasterikka pere toetust kordamööda, kui see laps kasvab kordamööda ligikaudu võrdse aja kestel mõlema vanema peres.]

(2) Perehüvitiste taotlemise päevaks loetakse taotluse vastuvõtmise päev. Kui taotlus on saadetud posti teel, loetakse taotlemise päevaks taotluse lähtekohas postitamise kuupäev. Kui taotlus on esitatud elektrooniliselt, loetakse taotlemise päevaks taotluse esitamise päev.

(3) Sotsiaalkindlustusamet edastab teate perehüvitiste määramise kohta selle vanema e-posti aadressile või teavitab seda isikut, kes ei esitanud perehüvitiste taotlust, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 27 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud viisil.

(4) Perehüvitiste taotluse andmete loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

§ 7. Perehüvitiste arvutamise alused

(1) Peretoetuste suurused kehtestatakse konkreetse suurusena. Peretoetuste maksmise alguskuul arvutatakse toetuse suurus proportsionaalselt päevade arvuga, mille eest on õigus hüvitist saada.

(2) Vanemahüvitise arvutamise aluseks on isikustatud sotsiaalmaksu suurus. Vanemahüvitise maksmise algus- ja lõpukuul arvutatakse hüvitise suurus proportsionaalselt päevade arvuga, mille eest on õigus hüvitist saada.

(3) Elatisabi kehtestatakse konkreetse suurusena. Kohtumenetluse ajal makstava elatisabi maksmise algus- ja lõpukuul arvutatakse elatisabi suurus proportsionaalselt päevade arvuga, mille eest on õigus elatisabi saada.

§ 8. Perehüvitiste määramine ja maksmine

(1) Perehüvitiste määramise või määramata jätmise otsustab Sotsiaalkindlustusamet.

(2) Kui isikul on õigus saada mitut liiki perehüvitisi, määratakse ja makstakse need samal ajal, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(3) Sotsiaalkindlustusametil on lisaks rahvastikuregistri seaduses sätestatud andmetele õigus lähtuda ka teistest andmetest, mille alusel otsustatakse perehüvitise maksmine, peatamine või lõpetamine.

(4) Perehüvitisi makstakse sotsiaalseadustiku üldosa seaduse §-s 28 sätestatud korras.

(5) Kui perehüvitiste saajale makstakse Sotsiaalkindlustusameti kaudu teisi sotsiaalkindlustushüvitisi posti teel kojukandega, rakendatakse perehüvitiste väljamaksmiseks sama viisi.

(6) Perehüvitiste arvutamisel, määramisel, maksmisel ja tasaarvestamisel ümardatakse summa ühe sendi täpsusega.

§ 9. Taotleja teatamiskohustus

Taotleja on kohustatud Sotsiaalkindlustusametile viivitamata teatama järgmistest asjaoludest, mis mõjutavad perehüvitise saamist või selle suurust:
1) taotleja või lapse elama või õppima asumine teise riiki või teises riigis õpingute katkestamine või lõpetamine;
2) pereliikme – vanema, eestkostja, hoolduspere vanema, vanema abikaasa või muu hüvitist saama õigustatud isiku – tööle asumine Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriiki või Šveitsi Konföderatsiooni;
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]
3) perehüvitiste saamine välisriigilt.

§ 10. Valla- ja linnavalitsuse teatamiskohustus

Valla- või linnavalitsus teavitab Sotsiaalkindlustusametit viivitamata asjaoludest, mis mõjutavad perehüvitiste maksmise peatamist, jätkamist või lõpetamist. Muu hulgas teavitab valla- või linnavalitsus lapse perest eraldamisest ja last tegelikult kasvatavast isikust, lapse turvakodusse või asendushooldusele paigutamisest ning asjaolust, et lapse elukohta ei ole olnud võimalik tuvastada valla või linna territooriumil, või perekonna kolimisest välisriiki.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

§ 11. Politsei- ja Piirivalveameti teatamiskohustus

Politsei- ja Piirivalveamet teavitab Sotsiaalkindlustusametit tagaotsimismenetlusest või teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse lõpetamisest kümne tööpäeva jooksul.

§ 12. Perehüvitiste maksmise peatamine ja jätkamine

(1) Sotsiaalkindlustusamet peatab perehüvitiste maksmise, kui laps eraldatakse perest või kui lapse suhtes on algatatud eestkoste seadmise menetlus.
[RT I, 26.10.2018, 1- jõust. 05.11.2018]

(2) [Kehtetu -RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(3) Sotsiaalkindlustusamet jätkab perehüvitiste maksmist lapse vanemale, kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud põhjus on ära langenud.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(4) Sotsiaalkindlustusamet peatab perehüvitiste maksmise, kui perehüvitiste saaja viibib kinnipeetava, arestialuse või vahistatuna kinnipidamisasutuses, välja arvatud käesoleva seaduse § 30 lõikes 6 sätestatud juhul. Perehüvitiste maksmist jätkatakse teisele taotlejale käesolevas seaduses sätestatud tingimustel.

(5) Sotsiaalkindlustusamet peatab perehüvitiste maksmise, kui posti teel kojukandega makstavad hüvitised on välja võtmata vähemalt kaks kuud. Pärast taotluse esitamist makstakse hüvitised taotlejale välja.

(6) Sotsiaalkindlustusamet peatab perehüvitiste maksmise perehüvitisi saavale isikule, kui tema suhtes on algatatud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetlus või kui tema suhtes on algatatud tagaotsimismenetlus põhjusel, et isik hoiab kõrvale vabaduskaotusliku karistuse kandmisest. Perehüvitiste maksmist jätkatakse, kui peatamise põhjus on ära langenud.

§ 13. Perehüvitiste maksmise lõpetamine

Sotsiaalkindlustusamet lõpetab perehüvitiste maksmise vanemale, kui vanemalt on perekonnaseaduse § 135 alusel hooldusõigus ära võetud või kui tema alaealisele lapsele määratakse eestkostja või laps suunatakse asendushooldusele sotsiaalhoolekande seaduse § 45^{9}lõike 1 alusel.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

§ 14. Perehüvitiste tagasinõudmine ja tasaarvestamine

(1) Perehüvitiste tagasinõudmisel ja tasaarvestamisel kohaldatakse sotsiaalseadustiku üldosa seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(2) Sotsiaalkindlustusamet võib tasaarvestada isikule alusetult makstud perehüvitisi käesoleva seaduse alusel makstavate perehüvitistega. Tasaarvestatav summa ei või ületada 20 protsenti isikule määratud peretoetuste ja elatisabi summast. Vanemahüvitise saajale säilitatakse vähemalt 50 protsenti käesoleva seaduse § 39 lõikes 1 sätestatud vanemahüvitise määrast.

(3) Käesoleva seaduse § 19 alusel määratud toetus nõutakse tagasi või tasaarvestatakse ulatuses, mis kattub toitjakaotuspensioni või toitjakaotuse korral rahvapensioni maksmisega sama vanema või vanema abikaasa eest.

(4) Kui Sotsiaalkindlustusamet teeb isikule ettekirjutuse sundtäitmise algatamise kohta tagasinõude täitmata jätmise kohustuse korral, ent puuduvad andmed isiku aadressi kohta, või kui isik ei ela teadaoleval aadressil ja tema tegelik viibimiskoht ei ole teada ning ettekirjutust ei ole võimalik sotsiaalseadustiku üldosa seaduses sätestatud viisil teatavaks teha, avaldatakse ettekirjutuse resolutiivosa ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

2. peatükk
Peretoetused

1. jagu
Peretoetuste eesmärk ja liigid

§ 15. Peretoetuste eesmärk

Peretoetuste eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine.

§ 16. Peretoetuste liigid

(1) Iga kuu makstavad peretoetused on:
1) lapsetoetus;
2) lapsehooldustasu;
3) üksikvanema lapse toetus;
4) eestkostetava lapse toetus;
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]
5) lasterikka pere toetus;
[RT I, 08.07.2016, 1- jõust. 01.07.2017]
6) kolmikute või enamaarvuliste mitmike toetus.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

(2) Ühekordsed peretoetused on:
1) sünnitoetus;

2) lapsendamistoetus.
3) [kehtetu -RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

2. jagu
Iga kuu makstavad peretoetused

§ 17. Lapsetoetus

(1) Lapsetoetuse saamise õigus on igal lapsel sündimisest kuni 16-aastaseks saamiseni.

(2) Põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppe tasemeõppes õppival keskhariduseta lapsel on õigus lapsetoetusele kuni 19-aastaseks saamiseni. Kui laps saab 19-aastaseks, makstakse toetust jooksva õppeaasta lõpuni või õpilase kooli nimekirjast väljaarvamiseni.

(3) Lapsetoetuse suurus pere esimese ja teise lapse kohta on 55 eurot. Kolmanda ja iga järgmise lapse kohta on lapsetoetuse suurus 100 eurot.
[RT I, 08.07.2016, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 18. Lapsehooldustasu

(1) Lapsehooldustasu saamise õigus on ühel vanematest, kes:
1) kasvatab kuni kolmeaastast last – 38,36 eurot iga kuni kolmeaastase lapse kohta;
2) kasvatab kuni kolmeaastasele lapsele lisaks ka kolme- kuni kaheksa-aastast last – 19,18 eurot iga kolme- kuni kaheksa-aastase lapse kohta;
3) kasvatab kolme- või enamalapselises perekonnas kolme või enamat lapsetoetust saavat last – 19,18 eurot iga kolme- kuni kaheksa-aastase lapse kohta.

(2) Õigus lapsehooldustasule tekib alates lapse sünnist ning lõpeb lapse kolmeaastaseks saamise päeval või lapse kaheksa-aastaseks saamise päeval.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud laps läheb esimesse klassi ja saab jooksval õppeaastal kaheksa-aastaseks, makstakse tema kohta lapsehooldustasu õppeaasta lõpuni põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tähenduses.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 2 ja 3 alusel samal ajal sama lapse kohta toetust ei maksta.

(5) Kui üks vanematest on lapsehoolduspuhkusel, on õigus lapsehooldustasule sellel vanemal.

(6) Kui lapsehoolduspuhkust kasutab vanema asemel mõni teine isik, on tal õigus lapsehooldustasule suuruses 38,36 eurot iga hooldatava lapse kohta, kuid kokku mitte rohkem kui 115,08 eurot kuus. Vanemale sama lapse kohta selle aja eest lapsehooldustasu ei maksta.

(7) Lapse eestkostjal või hoolduspere vanemal on õigus lapsehooldustasule käesolevas paragrahvis sätestatud tingimustel.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(8) Lapsehooldustasu ei maksta:
1) lapse kohta, kelle sünniga seoses makstakse sünnitushüvitist ravikindlustuse seaduse alusel;
2) lapse kohta, kelle lapsendamisega seoses makstakse lapsendamishüvitist ravikindlustuse seaduse alusel;
3) kui ühele vanemale makstakse vanemahüvitist käesoleva seaduse alusel.

§ 19. Üksikvanema lapse toetus

(1) Üksikvanema lapse toetuse saamise õigus on lapsel, kelle sünniaktis või rahvastikuregistrisse kantud perekonnaseisuandmetes puudub kanne isa kohta või kelle vanem on seadusega kehtestatud korras tunnistatud tagaotsitavaks ja kes vastab käesoleva seaduse § 17 lõikes 1 või 2 sätestatud tingimustele.

(2) Õigus üksikvanema lapse toetusele tekib alates lapse sünnist või vanema tagaotsitavaks kuulutamise päevast.

(3) Üksikvanema lapse toetuse suurus on 19,18 eurot.

(4) Üksikvanema lapse toetuse maksmine lõpetatakse järgmistel juhtudel:
1) isaduse tuvastamine;
2) isaduse omaksvõtt;

3) lapse vanema tagaotsimise lõpetamine või sama vanema eest toitjakaotuspensioni või toitjakaotuse korral rahvapensioni määramine;
4) vanema abikaasa või kasuvanema kaotuse korral toitjakaotuspensioni või toitja kaotuse korral rahvapensioni määramine.

§ 20. Eestkostetava lapse toetus
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(1) Eestkostetava lapse toetuse saamise õigus on lapsel, kelle vanemad ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda ning kelle üle on seatud eestkoste.

(2) Eestkostetava lapse toetuse saamise õigus tekib eestkoste kohtumääruse teatavakstegemise päeval ning toetuse maksmine lõpetatakse eestkoste lõppemisele järgnevast kuust.
[RT I, 26.10.2018, 1- jõust. 05.11.2018]

(3) Kui eestkoste lõpeb seoses lapse 18-aastaseks saamisega, makstakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toetust selle jooksva õppeaasta lõpuni põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tähenduses, millal laps saab 19-aastaseks, või õpilase kooli nimekirjast väljaarvamiseni, kui ta vastab käesoleva seaduse § 17 lõikes 2 sätestatud tingimustele.

(4) Eestkostetava lapse toetuse suurus on 240 eurot iga eestkostetava lapse kohta.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

§ 21. Lasterikka pere toetus
[RT I, 08.07.2016, 1- jõust. 01.07.2017]

(1) Lasterikka pere toetuse saamise õigus on ühel vanemal, hoolduspere vanemal või eestkostjal või käesoleva seaduse § 25 lõike 1 punktis 2 või 3 nimetatud isikul, kes kasvatab peres kolme või enamat last, kes vastavad käesoleva seaduse § 17 lõikes 1 või 2 sätestatud tingimustele.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(2) Lasterikka pere toetuse suurus kolme kuni kuut last kasvatavale perele on 300 eurot.
[RT I, 24.12.2016, 1- jõust. 01.07.2017]

(3) Lasterikka pere toetuse suurus seitset või enamat last kasvatavale perele on 400 eurot.
[RT I, 24.12.2016, 1- jõust. 01.07.2017]

§ 21[1]. Kolmikute või enamaarvuliste mitmike toetus

(1) Kolmikute või enamaarvuliste mitmike toetuse saamise õigus on ühel vanemal, hoolduspere vanemal või eestkostjal, kes kasvatab kolmikuid või enamaarvulisi mitmikke. Toetuse saamise õigus on kuni laste 18 kuu vanuseks saamise päevani.

(2) Kolmikute või enamaarvuliste mitmike toetuse suurus on 1000 eurot.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

3. jagu
Ühekordsed peretoetused

§ 22. Sünnitoetus

(1) Sünnitoetuse saamise õigus on ühel vanematest lapse sünni korral.

(2) Õigus sünnitoetusele tekib lapse sündimise päeval.

(3) Sünnitoetuse saamise õigus on lapsendajal, eestkostjal või hoolduspere vanemal, kui varem ei ole sama lapse kohta sünnitoetust makstud.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(4) Sünnitoetuse suurus on 320 eurot iga sündinud lapse kohta.

(5) Kolmikute või suurema arvu mitmike sünni korral on sünnitoetuse suurus 1000 eurot iga sündinud lapse kohta.

(6) Sünnitoetust ei maksta surnult sündinud lapse kohta.

§ 23. Lapsendamistoetus

(1) Lapsendamistoetuse saamise õigus on lapsendajal, kellest lapsendatav laps ei põlvne ja kes ei ole selle lapse vanema abikaasa, kui varem ei ole sellele perele sama lapse kohta sünnitoetust makstud.

(2) Õigus lapsendamistoetusele tekib lapsendamise kohtumääruse jõustumise päeval.

(3) Lapsendamistoetust makstakse 320 eurot iga lapsendatud lapse kohta.

§ 24. Elluastumistoetus
[Kehtetu -RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

4. jagu
Peretoetuste taotlemine, arvutamine ja määramine

§ 25. Peretoetuste taotleja

(1) Peretoetusi taotleb last kasvatav vanem, eestkostja, hoolduspere vanem või:
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]
1) vanema asemel lapsehoolduspuhkust kasutav isik;
2) last kasvatav vanema abikaasa;
3) last kasvatav isik, kes kasvatab ka ühist last lapse vanemaga;
4) iseseisvalt elama asunud üle 18-aastane peretoetustele õigust omav isik;
5) [kehtetu -RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]
6) lapse perest eraldamise korral last kasvatav isik;
7) eestkoste seadmise menetluse algatamise korral isik, kelle kasuks on eestkoste seadmise menetlus algatatud ning kes täidab kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda.
[RT I, 26.10.2018, 1- jõust. 05.11.2018]

(2) Käesoleva seaduse § 26 lõikes 3 nimetatud juhul on peretoetuste taotlejaks vanem, kelle pere koosseisu laps arvati.

§ 26. Peretoetuste arvutamise alused

(1) Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel võetakse arvesse kõik peres koos kasvavad lapsetoetusele õigust omavad lapsed.

(2) Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel ei arvata peretoetusi taotleva vanema pere koosseisu last, kes elab perest lahus.

(3) Kui laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures, arvatakse laps ühe vanema pere koosseisu vastavalt vanematevahelisele kokkuleppele.

(4) Õppimise tõttu ajutiselt perest eemal viibiv laps arvatakse peretoetuste suuruse kindlakstegemisel pere koosseisu.

§ 27. Peretoetuste arvutamine

(1) Iga kuu makstava peretoetuse suurus arvutatakse toetuse saamise õiguse tekkimise päeval kehtinud toetuse suuruse alusel. Toetuse suuruse muutmise korral arvutatakse toetus ümber uue toetuse suuruse kehtestamise kuupäevast arvates.

(2) Sünnitoetust ja lapsendamistoetust makstakse toetuse saamise õiguse tekkimise päeval kehtinud toetuse suuruses.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

§ 28. Peretoetuste määramine

(1) Igakuine peretoetus määratakse käesolevas seaduses sätestatud toetuse saamise õiguse tekkimise päevast, kui toetuse taotlemiseks vajalikud dokumendid on esitatud kuue kuu jooksul toetuse õiguse tekkimise päevast arvates.

(1^1) Käesoleva seaduse § 12 lõikes 1 sätestatud juhul määratakse alates eestkoste seadmise menetluse algatamise päevast kuni kohtulahendi teatavakstegemiseni üksnes lapsetoetus, kui lapsetoetuse taotlemiseks vajalikud dokumendid on esitatud kuue kuu jooksul eestkoste seadmise menetluse algatamise päevast arvates. Lapsetoetust makstakse pere esimese ja teise lapse kohta makstava lapsetoetuse suuruses.
[RT I, 26.10.2018, 1- jõust. 05.11.2018]

(2) Igakuise peretoetuse hilisemal taotlemisel määratakse toetus tagantjärele, kuid mitte rohkem kui taotluse esitamise kuule eelnenud kuue kalendrikuu eest.

(3) Ühekordne toetus määratakse, kui toetust on taotletud kuue kuu jooksul toetuse õiguse tekkimise päevast arvates.

(4) Sünnitoetuse maksmisel eestkostjale või hoolduspere vanemale hakkab kuus kuud kulgema alates kohtumääruse jõustumise või hoolduspere vanemaga lepingu sõlmimise päevast.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(5) Määratud igakuist peretoetust makstakse jooksva kuu eest.

5. jagu
Peretoetuste maksmise erisused

§ 29. Iga kuu makstavate peretoetuste maksmine üle 16-aastasele lapsele

(1) Lapse 16-aastaseks saamisel jätkatakse peretoetuste maksmist pärast Eesti hariduse infosüsteemist õpingute jätkamise kohta andmete saamist kuni Eesti hariduse infosüsteemist õpingute lõpetamise või kooli nimekirjast väljaarvamise kohta andmete saamiseni.

(2) Kui põhikooli lõpetab 16-aastane või vanem laps või laps, kes saab enne uue õppeaasta algust 16-aastaseks, makstakse peretoetusi kuni uue õppeaasta algusele eelneva päevani. Õpingute jätkamise korral samal kalendriaastal õppeasutuses, kus õppimine annab õiguse peretoetustele, makstakse pärast Eesti hariduse infosüsteemist õpingute jätkamise kohta andmete saamist toetusi tagasiulatuvalt toetuste maksmise lõpetamisest.

(3) Välismaal õppimise korral jätkatakse peretoetuste maksmist pärast õppeasutuse teatise esitamist kuni uue õppeaasta algusele eelneva päevani. Teatise hilisemal esitamisel makstakse toetusi tagasiulatuvalt, kuid mitte rohkem kui teatise esitamisele eelnenud kuue kuu eest.

§ 30. Peretoetuste maksmise erisused

(1) Kui käesoleva seaduse §-s 9 nimetatud asjaolud mõjutavad peretoetuse suurust, makstakse toetust uues suuruses asjaolude tekkimise kuule järgnevast kuust.

(2) Lapsele, kes viibib asendushooldusel perekodus või asenduskodus sotsiaalhoolekande seaduse § 45^9 lõike 1 alusel, ja lapsele, kes viibib kinnipeetava, arestialuse või vahistatuna kinnipidamisasutuses, peretoetusi ei maksta.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(3) Kui lapse suhtes on kohaldatud tõkendina vahi alla võtmist, makstakse peretoetused tagantjärele välja pärast kohtuotsuse jõustumist juhul, kui laps mõisteti õigeks või teda ei karistatud vangistusega.

(4) Kui lapsele on määratud eestkostja, kantakse kohtumääruse alusel peretoetused lapse arvelduskontole, kusjuures käesoleva seaduse §-des 17 ja 21 nimetatud toetused jagatakse laste vahel võrdselt.

(5) Kui lapsele on määratud juriidilisest isikust eestkostja, võib peretoetusi maksta juriidilise isiku arvelduskontole.

(6) Emale, kes kasvatab kinnipidamisasutuses kuni kolmeaastast (kaasa arvatud) last, makstakse peretoetust juhul, kui laps viibib emaga kinnipidamisasutuses.

§ 31. Peretoetuste maksmise lõpetamine

Iga kuu makstava toetuse maksmine lõpetatakse peretoetuse saamise õiguse lõppemisele järgnevast kuust.

3. peatükk
Vanemahüvitis

1. jagu
Vanemahüvitise eesmärk ja õigus vanemahüvitisele

§ 32. Vanemahüvitise eesmärk

(1) Vanemahüvitise eesmärk on tagada asendussissetulek isikule, kes kasvatab alla kolmeaastast last, ning soodustada töö- ja pereelu ühitamist.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

(2) Isikule, kes tulu ei ole saanud, tagatakse sissetulek vanemahüvitise määra ulatuses.

§ 33. Vanemahüvitist saama õigustatud isik

(1) Vanemahüvitise saamise õigus on last Eestis kasvataval vanemal, lapsendajal, vanema abikaasal, eestkostjal või hoolduspere vanemal, arvestades käesoleva seaduse §-s 4 sätestatud tingimusi.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(2) Enne lapse 70 päeva vanuseks saamist on õigus vanemahüvitisele last kasvataval emal, välja arvatud juhul, kui lapse ema on surnud või ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda või kui hüvitisele on õigus lapsendajal, eestkostjal või hoolduspere vanemal.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

(3) Kui üks vanematest on lapsehoolduspuhkusel pärast lapse 70 päeva vanuseks saamist, on õigus vanemahüvitisele sellel vanemal.

(4) Mitmikute sünni puhul on õigus vanemahüvitisele ühel vanematest, arvestades käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud erisusi.

(5) Isikule, kellele makstakse vanemahüvitist ja kellel tekib samal ajal õigus vanemahüvitisele seoses teise lapse või teiste laste kasvatamisega, makstakse vanemahüvitist ühe lapse kohta isiku valikul.

§ 34. Vanemahüvitise saamise õiguse tekkimine ja lõppemine

(1) Vanemahüvitise saamise õigus tekib ravikindlustuse seaduses sätestatud sünnitus- või lapsendamishüvitisele õigust andva sünnitus- või lapsendamislehe lõpupäevale järgneval päeval. Kui lapse emal ei olnud õigust sünnitushüvitisele, tekib õigus saada vanemahüvitist alates lapse sünnist.

(2) Vanemahüvitis määratakse vanemahüvitise saamise õiguse tekkimise päevast arvates 435 päevaks. Kui lapse emal ei olnud õigust sünnitushüvitisele või juhul, kui vanemahüvitise taotleja on lapsendaja, eestkostja või hoolduspere vanem, määratakse hüvitis lapse 18 kuu vanuseks saamise päevani.
[RT I, 28.11.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

2. jagu
Teatamiskohustus

§ 35. Isiku teatamiskohustus

(1) Kui vanemahüvitise saaja saab hüvitise maksmise kalendrikuul sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, mis on suurem kui pool hüvitise ülempiirist, välja arvatud füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtlustulu, on ta kohustatud sellest Sotsiaalkindlustusametile viivitamata kirjalikult teatama.

(2) Kui vanemahüvitise saaja saab sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, mis on suurem kui pool hüvitise ülempiirist, mõnel käesoleva seaduse § 42 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhul, esitab ta Sotsiaalkindlustusametile sotsiaalmaksu maksja tõendi tulu saamise kohta, jõustunud kohtuotsuse, kohtumääruse, töövaidluskomisjoni otsuse või muud asjakohased dokumendid.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

§ 36. Sotsiaalmaksu maksja teatamiskohustus

(1) Sotsiaalmaksu maksja on kohustatud andma vanemahüvitise saaja nõudel talle tõendi sotsiaalmaksuga maksustatava tulu väljamaksmise kohta või edastama selle Sotsiaalkindlustusametile:
1) esimesel hüvitise maksmise kalendrikuul hüvitise saamise õiguse tekkimisele eelnenud kalendrikuude eest saadud tulu kohta;
2) pärast hüvitise saamise õiguse lõppemist saadud tulu kohta, kui hüvitise maksmise kalendrikuul on tulu saadud perioodi eest, mis järgneb hüvitise saamise õiguse lõppemisele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud Sotsiaalkindlustusametile edastatava sotsiaalmaksu maksja tõendi andmekoosseisu kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

3. jagu

Vanemahüvitise suuruse arvutamine, vanemahüvitise määr ja selle arvutamise erisused

§ 37. Vanemahüvitise suuruse arvutamine

(1) Ühe kalendrikuu vanemahüvitise suurus arvutatakse vanemahüvitise taotleja ühe kalendrikuu keskmisest tulust, millelt on tasutud sotsiaalmaks.

(2) Ühe kalendrikuu keskmine tulu on sotsiaalmaksuga maksustatud tulu, mis arvutatakse sotsiaalkaitse infosüsteemi kantud ühe kalendrikuu keskmise isikustatud sotsiaalmaksu andmete alusel.

(3) Ühe kalendrikuu keskmise isikustatud sotsiaalmaksu suurus on vanemahüvitise taotleja hüvitise saamise õiguse tekkimise päevale eelnenud kalendriaasta isikustatud sotsiaalmaksu ja kalendrikuude arvu jagatis. Isikustatud sotsiaalmaksu hulka ei arvata töötuskindlustuse seaduses sätestatud töötuskindlustushüvitiselt ja tööandja maksejõuetuse hüvitiselt ning sotsiaalmaksuseaduse § 6, välja arvatud lõike 1 punktide 5 ja 14 alusel arvestatud sotsiaalmaksu.
[RT I, 31.10.2019, 6- jõust. 30.10.2019 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab põhiseadusevastaseks perehüvitiste seaduse § 37 lg 3 teise lause (1. jaanuarist 2017 kuni 31. augustini 2019 kehtinud sõnastuses) osas, mille järgi ei arvatud vanemahüvitise arvutamisel isikustatud sotsiaalmaksu hulka töötuskindlustuse seaduses sätestatud tööandja maksejõuetuse hüvitiselt arvestatud sotsiaalmaksu olukorras, kus isik töötas vanemahüvitise arvutamise aluseks oleval kalendriaastal ja selle kalendriaasta eest maksis Eesti Töötukassa tööandja maksejõuetuse hüvitist ning arvestas sellelt sotsiaalmaksu, mis laekus vanemahüvitise arvutamise aluseks oleval kalendriaastal või pärast seda.]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kalendrikuude arv on kalendriaasta kalendripäevade arvu ja töövõimetuslehe alusel ajutiselt töölt vabastatud päevade arvu vahe jagatud 30-ga, kuid mitte suurem kui 12. Kalendrikuude arv arvutatakse täpsusega kaks kohta pärast koma. Kui kalendrikuude arv on võrdne nulliga, kuid isik on saanud sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, jagatakse tema tulu arvuga 12.

(5) Ühe kalendrikuu vanemahüvitise suurus on 100 protsenti käesoleva paragrahvi lõigete 1–4 alusel arvutatud ühe kalendrikuu keskmisest tulust.

§ 38. Vanemahüvitise ülempiir

(1) Ühe kalendrikuu vanemahüvitise ülempiir (edaspidi käesolevas peatükis *hüvitise ülempiir*) on vanemahüvitise saamise õiguse tekkimisele eelnenud üle-eelmise kalendriaasta Eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kalendrikuu tulu kolmekordne suurus.

(2) Eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kalendrikuu tulu suuruse arvutamiseks korrutatakse riikliku pensionikindlustuse seaduse § 13 lõike 3 alusel Vabariigi Valitsuse kinnitatud eelmise kalendriaasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmine suurus viiega ja saadud tulemus jagatakse 12-ga. Eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kalendrikuu tulu suuruse arvutamisel ümardatakse summa ühe sendi täpsusega.

(3) Sotsiaalkindlustusamet arvutab ja avaldab järgmise kalendriaasta hüvitise ülempiiri oma veebilehel hiljemalt jooksva aasta 1. maiks.

§ 39. Vanemahüvitise määr

(1) Vanemahüvitise määr (edaspidi käesolevas peatükis *hüvitise määr*) on eelmise kalendriaasta 1. jaanuaril kehtinud töötasu alammäär. Hüvitise määr kehtestatakse igaks eelarveaastaks riigieelarvega.

(2) Kui vanemahüvitise taotleja ei saanud käesoleva seaduse § 37 lõikes 3 sätestatud ajavahemikul sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, võrdub ühe kalendrikuu hüvitise suurus hüvitise määraga.

§ 40. Vanemahüvitise suuruse arvutamise erisused

(1) Kui käesoleva seaduse § 37 lõigete 1–4 või käesoleva paragrahvi lõigete 3 ja 4 alusel arvutatud ühe kalendrikuu keskmine tulu on vanemahüvitise taotlejal väiksem kui Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär, võrdub ühe kalendrikuu hüvitise suurus töötasu alammääraga.

(2) Kui rasedus- ja sünnituspuhkuse või sünnitushüvitise saamise õigust omav ema ei kasuta õigust rasedus- ja sünnituspuhkusele või sünnitushüvitisele, arvutatakse vanemahüvitise suurus esimese 70 päeva eest käesoleva seaduse § 37 lõigete 1–4 või käesoleva paragrahvi lõigete 3 ja 4 alusel, kuid vanemahüvitist ei maksta ühes kalendrikuus rohkem kui töötasu alammääras.

(3) Käesoleva seaduse § 37 lõikes 4 nimetatud töövõimetuslehe alusel ajutiselt töölt vabastatud päevade hulka ei arvata perioodi, millal rasedal ning rasedus- ja sünnituspuhkuse saamise õigust omaval töötajal või ametnikul oli töö- või teenistustingimusi ajutiselt kergendatud või töötaja oli terviseseisundile vastava töö puudumisel tööülesannete täitmisest ajutiselt keeldunud või ametnikul oli avaliku võimu teostamise õigus peatatud.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhtudel jagatakse vanemahüvitise saamise õiguse tekkimise päevale eelnenud kalendriaasta eest ravikindlustuse seaduse alusel makstud ajutise töövõimetuse hüvitis käesoleva seaduse § 37 lõike 4 alusel arvutatud kalendrikuude arvuga. Saadud jagatis arvatakse käesoleva seaduse § 37 lõikes 1 nimetatud ühe kalendrikuu keskmise tulu hulka.

(5) Kui vanemahüvitise taotleja on hüvitise saamise õiguse tekkimise päevale eelnenud kalendriaastal töötanud teises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Šveitsi Konföderatsioonis ning tal puudub nimetatud perioodil ja selle perioodi lõpust kuni rasedus- ja sünnituspuhkuse alguseni Eestis sotsiaalmaksuga maksustatud tulu või tal ei olnud õigust rasedus- ja sünnituspuhkusele, võrdub ühe kalendrikuu hüvitise suurus töötasu alammääraga.

§ 41. Vanemahüvitise arvutamine laste järjestikuse sünni korral

(1) Kui vanemahüvitise taotlejal, kelle lapse sünni vahe eelmise lapse sünniga on lühem kui kaks aastat ja kuus kuud, on käesoleva seaduse §-de 37–40 alusel arvutatud ühe kalendrikuu keskmine tulu väiksem kui talle eelmisel korral määratud hüvitise arvutamise aluseks olnud tulu või see on sellega võrdne, arvutatakse hüvitise suurus varasemast tulust.

(2) Sünnitushüvitist saama õigustatud isikule, kelle vanemahüvitis on arvutatud käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel, hüvitatakse alates lapse sünnist vanemahüvitise ja sünnitushüvitise vahe, mis loetakse vanemahüvitiseks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud vanemahüvitise ja sünnitushüvitise vahe arvutamisel jagatakse isikule määratud ühe kalendrikuu vanemahüvitise summa 30-ga. Saadud jagatisest lahutatakse ühe kalendripäeva kohta määratud sünnitushüvitis. Saadud vahe korrutatakse kalendripäevade arvuga lapse sünni päevast kuni ravikindlustuse seaduses sätestatud sünnitushüvitise maksmise perioodi lõpupäevani.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud vanemahüvitise ja sünnitushüvitise vahet ei hüvitata perioodi eest, millal vanemale makstakse vanemahüvitist eelmise lapse kohta.

(5) Vanemahüvitise ja sünnitushüvitise vahe hüvitatakse taotlejale üks kord koos vanemahüvitise väljamaksega.

4. jagu
Vanemahüvitise ümberarvutamine

§ 42. Vanemahüvitise ümberarvutamine

(1) Kui vanemahüvitise saaja saab hüvitise maksmise kalendrikuul sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, mis on suurem kui pool hüvitise ülempiirist, sealhulgas teisest Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigist või Šveitsi Konföderatsioonist, välja arvatud füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtlustulu (edaspidi *tulu*), lahutatakse hüvitisest poolt hüvitise ülempiiri ületav tuluosa, mis on jagatud kahega. Hüvitise suurust ei vähendata alla hüvitise määra. [RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

(2) Kui sotsiaalmaksu maksja süü tõttu makstakse vanemahüvitise maksmise kalendrikuul vanemahüvitise saajale õigel ajal maksmata jäänud sotsiaalmaksuga maksustatav tulu, on Sotsiaalkindlustusametil õigus vanemahüvitise saaja esitatud tõendite alusel lugeda sotsiaalmaksuga maksustatav tulu välja makstuks kalendrikuul, millal sotsiaalmaksu maksja oleks pidanud selle tulu tegelikult välja maksma.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud hüvitise vähendamist ei rakendata järgmise tulu suhtes:
1) esimesel hüvitise maksmise kalendrikuul hüvitise saamise õiguse tekkimisele eelnenud kalendrikuude eest saadud tulu;
2) pärast hüvitise saamise õiguse lõppemist saadud tulu, kui hüvitise maksmise kalendrikuul on tulu saadud perioodi eest, mis järgneb hüvitise saamise õiguse lõppemisele;
3) töötuskindlustuse seaduse alusel tööandja maksejõuetuse korral makstav hüvitis, kui see makstakse välja vanemahüvitise maksmise kalendrikuul;
4) enne hüvitise saamise õiguse tekkimist saamata jäänud tulu, mis makstakse välja vanemahüvitise maksmise kalendrikuul, kui hilisem maksmine toimus sotsiaalmaksu maksja süül.

§ 43. Vanemahüvitise ümberarvutamine kalendriaasta vahetumisel või korduval taotlemisel

(1) Iga kalendriaasta 1. jaanuaril arvutatakse käesoleva seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud hüvitis ümber, kui hüvitise suurus on väiksem kui Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär. Hüvitist makstakse töötasu alammääras.

(2) Iga kalendriaasta 1. jaanuaril arvutatakse käesoleva seaduse § 40 lõike 1, 2 või 5 alusel määratud vanemahüvitis ümber, arvestades Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäära.

(3) Kui hüvitis on määratud hüvitise ülempiiri suuruses või hüvitise määras, seda kalendriaasta vahetumisel ümber ei arvutata.

(4) Kui vanemahüvitist taotleb sama lapse kohta korduvalt sama isik, siis tema hüvitise suurust ümber ei arvutata.

5. jagu
Vanemahüvitise määramine, maksmine ja saaja vahetamine

§ 44. Vanemahüvitise määramine ja maksmine

(1) Vanemahüvitis määratakse käesoleva seaduse § 34 lõikes 1 sätestatud hüvitise saamise õiguse tekkimise päevast, kui hüvitise taotlemiseks vajalikud dokumendid on esitatud kuue kuu jooksul hüvitise saamise õiguse tekkimise päevast arvates.

(2) Vanemahüvitise hilisemal taotlemisel määratakse hüvitis tagantjärele, kuid kõige rohkem taotluse esitamise kuule eelnenud kuue kalendrikuu eest.

(3) Vanemahüvitise maksmise kalendrikuu on kuu, mille eest hüvitist makstakse. Hüvitis makstakse välja igas kuus eelmise kalendrikuu eest.

(4) Kui isiku suhtes on jõustunud kohtuotsus vangistusega karistamise kohta ning vangistus on pööratud täitmisele, peatatakse vanemahüvitise maksmine karistuse kandmise ajaks.

§ 45. Vanemahüvitise saaja vahetamine

(1) Vanemahüvitise uue taotleja hüvitise suurus arvutatakse käesoleva seaduse §-de 37–40 alusel tema tulust kalendriaastal, mis eelnes hüvitise senise saaja § 34 lõikes 1 sätestatud hüvitise saamise õiguse tekkimise päevale, välja arvatud juhul, kui vanemahüvitis on määratud § 41 lõike 1 alusel.

(2) Vanemahüvitise saaja vahetamise korral rakendatakse uuele taotlejale hüvitise senise saaja käesoleva seaduse § 34 lõikes 1 sätestatud hüvitise saamise õiguse tekkimise päeval kehtinud hüvitise määra, töötasu alammäära ja hüvitise ülempiiri.

(3) Vanemahüvitise saajate vahetamisel määratakse vanemahüvitis uuele taotlejale taotluse esitamisele järgneva kuu esimesest kuupäevast.

6. jagu
Vanemahüvitise tagasinõudmine

§ 46. Vanemahüvitise tagasinõudmine

(1) Vanemahüvitis nõutakse tagasi, kui:
1) ilmneb, et hüvitise saajale makstud tulu oli väiksem kui hüvitise arvutamise aluseks olnud tulu või tulu pealt makstud sotsiaalmaks, või
2) vanemahüvitisega samal ajal saadakse sünnitushüvitist või lapsendamishüvitist ravikindlustuse seaduse alusel.

(2) Sotsiaalkindlustusamet kontrollib isikustatud sotsiaalmaksu andmeid vanemahüvitise maksmise kalendrikuude kohta hüvitise maksmise perioodil ning pärast nelja kalendrikuu möödumist hüvitise saamise õiguse lõppemisest.

(3) Kui selgub, et vanemahüvitise arvutamise aluseks olevad isikustatud sotsiaalmaksu andmed on muutunud, arvutatakse hüvitis ümber ja enam makstud hüvitis nõutakse hüvitise saajalt tagasi.

(4) Sotsiaalkindlustusamet kontrollib vanemahüvitise arvutamise aluseks olevaid isikustatud sotsiaalmaksu andmeid tagasiulatuvalt kolme aasta jooksul pärast hüvitise saamise õiguse lõppemist.

4. peatükk
Elatisabi

1. jagu

Elatisabi eesmärk ja õigus saada elatisabi

§ 47. Elatisabi eesmärk

Elatisabi eesmärk on tagada lapsele ülalpidamine, kui kohustatud isik (edaspidi *võlgnik*) ei täida ülalpidamiskohustust kohtumenetluse (edaspidi *kohtumenetlusaegne elatisabi*) või täitemenetluse ajal (edaspidi *täitemenetlusaegne elatisabi*).

§ 48. Elatisabi saama õigustatud isik

(1) Elatisabi saama õigustatud isik on:
1) alaealine laps, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust;
2) laps, kes täisealisena omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes, kuid mitte kauem kui 21-aastaseks saamiseni ja kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust.

(2) Laps ei ole õigustatud elatisabi saama, kui vanema asemel täidab ülalpidamiskohustust perekonnaseaduse § 106 alusel teine isik.

2. jagu
Elatisabi maksmise alused ja taotlemine

§ 49. Kohtumenetlusaegse elatisabi maksmise alused

(1) Kohtumenetlusaegset elatisabi makstakse, kui võlgnik ei täida ülalpidamiskohustust perekonnaseaduse § 101 lõikes 1 sätestatud ulatuses.

(2) Kohtumenetlusaegset elatisabi makstakse õigustatud isikule, kes taotleb kohtult elatise väljamõistmist, välja arvatud elatise suuruse muutmist, ja kelle kasuks on tehtud lapse elatisnõude maksekäsu kiirmenetluse korral kohtu makseettepaneku määrus või vanemat elatist maksma kohustava hagi tagamise abinõu rakendamise määrus (edaspidi *hagi tagamise määrus*).

(3) Kohtumenetlusaegse elatisabi suurus ühele lapsele on 100 eurot kalendrikuus. Kohtumenetlusaegset elatisabi makstakse 150 päeva eest käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud makseettepaneku määruse või hagi tagamise määruse tegemisest arvates.

(4) Kohtumenetlusaegset elatisabi ei maksta, kui lapsele on seda varem makstud sama vanema suhtes elatist väljamõistva kohtumenetluse algatamise tõttu.

§ 50. Täitemenetlusaegse elatisabi maksmise alused

(1) Täitemenetlusaegset elatisabi makstakse elatist väljamõistva kohtulahendi või kohtulahendiga võrdsustatud haldusorgani otsuse alusel. Täitemenetlusaegse elatisabi suurus ühele lapsele on kuni 100 eurot kalendrikuus ja selle maksmise aluseks on võlgniku makstud elatise summa.

(2) Täitemenetlusaegset elatisabi makstakse, kui elatise sissenõudmiseks täitetoimiku avamisest on möödunud neli kuud ja pärast seda on tekkinud võlgnevus käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud perioodi eest.

(3) Kui võlgniku makstud elatise summa on väiksem kui 100 eurot kalendrikuus, on elatisabi suurus 100 euro ja makstud elatise vahe. Täitemenetlusaegset elatisabi ei maksta, kui võlgniku makstud summa on võrdne 100 euroga või suurem kui 100 eurot kalendrikuus.

(4) Kui kohtulahendiga võlgnikult välja mõistetud elatise summa on väiksem kui 100 eurot kalendrikuus, on täitemenetlusaegse elatisabi maksimaalne suurus jõustunud kohtulahendiga kindlaks määratud suurus.

(5) Täitemenetlusaegse elatisabi suuruse arvutamise aluseks võetakse sissenõudja arvelduskontole kohtutäituri poolt ülekantud elatise summa kalendrikuu esimesest kuni kalendrikuu viimase kuupäevani.

§ 51. Elatisabi taotlemine

(1) Kohtumenetlusaegse elatisabi saamiseks esitab õigustatud isik, kes taotleb kohtult elatise väljamõistmist, taotluse Sotsiaalkindlustusametile.

(2) Täitemenetlusaegse elatisabi saamiseks esitab õigustatud isik taotluse Sotsiaalkindlustusametile täitemenetlust läbiviiva kohtutäituri kaudu.

(3) Sotsiaalkindlustusamet algatab täitemenetlusaegse elatisabi menetluse kohtutäiturilt teate saamisega. Kohtutäitur edastab hiljemalt käesoleva seaduse § 50 lõikes 5 nimetatud arvestusperioodile järgneva kalendrikuu esimesel tööpäeval Sotsiaalkindlustusametile elatisabi taotleja taotluse, kui elatisabi taotleja on täitmisavalduses andnud nõusoleku täitemenetlusaegse elatisabi menetluse algatamiseks Sotsiaalkindlustusametis.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud teate ja taotluse andmete loetelu ning esitamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

3. jagu
Elatisabi määramine ja maksmine

§ 52. Elatisabi määramine

(1) Kohtumenetlusaegne elatisabi määratakse, kui taotlemiseks vajalikud dokumendid on esitatud 45 päeva jooksul makseettepaneku määruse tegemisest või hagi tagamise määruse tegemisest arvates.

(2) Kohtumenetlusaegse elatisabi määramise või määramata jätmise otsuse teeb Sotsiaalkindlustusamet 15 tööpäeva jooksul taotluse ja kõigi nõutavate dokumentide saamisest arvates.

(3) Kohtumenetlusaegse elatisabi määramise otsuses märgitakse teave elatisnõude ülemineku kohta riigile.

(4) Kohtumenetlusaegse elatisabi määramise otsus toimetatakse kätte elatisabi taotlejale ja elatisnõude võlgnikule. Kui puuduvad andmed elatisabi võlgniku aadressi kohta või kui elatisabi võlgnik ei ela teada oleval aadressil ja tema tegelik viibimiskoht ei ole teada ning otsust ei ole muul viisil võimalik teatavaks teha, avaldatakse elatisabi määramise otsus ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

(5) Täitemenetlusaegne elatisabi määratakse Sotsiaalkindlustusameti toiminguga.

(6) Sotsiaalkindlustusamet teeb sotsiaalkaitse infosüsteemi kaudu teatavaks täitemenetlust läbiviivale kohtutäiturile käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud toimingu. Elatisabi taotlejale tehakse täitemenetlusaegne elatisabi määramise toiming teatavaks sotsiaalseadustiku üldosa seaduse §-s 27 sätestatud korras.

§ 53. Elatisabi maksmine

(1) Kohtumenetlusaegse elatisabi esimene väljamakse tehakse hiljemalt taotluse esitamise päevale järgneval kuul väljamaksmise kuu ja sellele eelnenud perioodi eest. Järgmised maksed tehakse järgmisel kuul väljamaksmise kuule vastavas elatisabi suuruses.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

(2) Täitemenetlusaegset elatisabi makstakse täitemenetlusaegse elatisabi taotluse esitamisele ning käesoleva seaduse § 50 lõikes 2 sätestatud tähtajale järgneva kuu 10. kuupäevaks.

§ 54. Elatisabi maksmise lõpetamine

(1) Sotsiaalkindlustusamet lõpetab kohtumenetlusaegse elatisabi maksmise enne käesoleva seaduse § 49 lõikes 3 nimetatud tähtaja möödumist ja tunnistab elatisabi määramise otsuse kehtetuks:
1) kui hagi tagamise määrus, millega võlgnikku kohustati elatist maksma kohtumenetluse ajal, on tühistatud;
2) kui kohtumenetlus elatisnõudes on lõpetatud;
3) kui ilmneb, et elatisabi maksmise tingimused ei olnud või ei ole enam täidetud;
4) võlgniku surma korral;
5) elatisabi saama õigustatud isiku surma korral.

(2) Kui võlgnik tõendab, et ülalpidamiskohustust ei ole tekkinud või ülalpidamiskohustus on täidetud või esitab elatisnõudele muu tõendatud vastuväite, lõpetab Sotsiaalkindlustusamet kohtumenetlusaegse elatisabi maksmise üksnes käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–3 ja 5 sätestatud tingimustel.

4. jagu
Elatisabi saaja kohustused

§ 55. Elatisabi saaja teatamiskohustus

(1) Kohtumenetlusaegse elatisabi saaja on kohustatud teatama Sotsiaalkindlustusametile lisaks käesoleva seaduse §-s 9 sätestatule viivitamata järgmistest asjaoludest, mis mõjutavad elatisabi maksmist:
1) hagi tagamise määruse tühistamine;
2) kohtumenetluse lõpetamine, sealhulgas kohtumenetluse lõpetamine elatisnõude rahuldamata jätmisega ja elatise väljamõistmisega;
3) lapse kasvatamise lõpetamine;
4) võlgniku asumine ülalpidamiskohustust täitma;

5) ülevaade võlgniku poolt lapsele makstud elatisest ja muud andmed, mis on kohtumenetlusaegse elatisabi maksmise ja elatise tagasinõude seisukohalt olulised;
6) elatise kohtuotsuse muutmine;
7) välisriigis toimuva lapse elatise sissenõudmise täitemenetluse lõpetamine.

(2) Täitemenetlusaegse elatisabi saaja on käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 4–7 sätestatud asjaoludest kohustatud viivitamata teavitama kohtutäiturit.

§ 56. Elatisabi tagasinõudmine ja tasaarvestamine

(1) Sotsiaalkindlustusamet nõuab elatisabi saajalt tagasi või tasaarvestab alusetult makstud elatisabi, kui:
1) elatisabi on makstud hoolimata sellest, et käesolevas seaduses sätestatud elatisabi maksmise alused ei olnud täidetud;
2) kohtumenetlusaegse elatisabi saamise eelduseks olnud kohtumenetlus on lõppenud, ilma et elatis oleks välja mõistetud, välja arvatud juhul, kui selle põhjuseks oli kostja surm;
3) kohtumenetlusaegse elatisabi maksmise ajal asub võlgnik täitma ülalpidamiskohustust ning ta ei teadnud ega pidanudki kohustust täites teadma nõude üleminekust riigile;
4) täitemenetlusaegse elatisabi maksmise ajal asub võlgnik täitma ülalpidamiskohustust.

(2) Alusetult makstud täitemenetlusaegset elatisabi ei ole lubatud tasaarvestada õigustatud isiku täitemenetlusaegse elatisabi nõudega.

(3) Kui kohtutäitur saab teada käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 nimetatud asjaolust, teavitab ta sellest viivitamata Sotsiaalkindlustusametit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tasaarvestuse tulemusel ei ole nõue rahuldatud, on Sotsiaalkindlustusametil õigus edastada nõue sissenõudmiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

5. jagu
Elatisnõude üleminek riigile ja selle sissenõudmine

§ 57. Elatisnõude üleminek riigile

(1) Kui lapsel oli kohtumenetluse ajal õigus nõuda ülalpidamist võlgnikult, läheb kohtumenetlusaegse elatisabi saaja nõue elatisabi määramise otsuse tegemisel üle riigile võlgniku ja võlausaldaja vahelises vaidluses tehtud kohtulahendis märgitud ulatuses, kuid mitte rohkem kui elatisabi taotlejale riigi poolt väljamakstud elatisabi ulatuses.

(2) Täitemenetlusaegse elatisabi saaja kohtulahendist tulenev elatisnõue läheb riigile üle täitemenetlusaegse elatisabi määramisest väljamakstud täitemenetlusaegse elatisabi ulatuses.

(3) Võlgniku ja võlausaldaja vahelises vaidluses tehtud kohtulahend käesoleva paragrahvi lõigete 1 ja 2 alusel riigile üleläinud elatisnõude kohta kehtib ka riigi kohta. Riigil on talle üleläinud elatisnõude suhtes olemasolevast täitedokumendist tulenevad õigused.

(4) Sotsiaalkindlustusamet teatab võlgnikule kohtumenetlusaegse elatisabi nõude riigile üleminekust viivitamata pärast võlgniku ja võlausaldaja vahelises vaidluses tehtud kohtulahendi jõustumist.

(5) Võlgnikule teatatakse kirjalikult, milline nõue, millisest hetkest, millises ulatuses ja millisel õiguslikul alusel on riigile üle läinud. Ühtlasi tehakse võlgnikule ettepanek kohtumenetlusaegse elatisabi maksmisest tulenev riigi nõue rahuldada ja antakse nõude rahuldamiseks vajalikke juhiseid.

§ 58. Riigile üleläinud elatisnõude sissenõudmine

(1) Kui kohtumenetlusaegse elatisabi nõude võlgnik ei ole riigile üleläinud nõuet rahuldanud, võib Sotsiaalkindlustusamet elatisnõude tasaarvestada või nõuda võla sisse pärast elatist maksma kohustava kohtulahendi jõustumist sotsiaalseadustiku üldosa seaduses sätestatud korras.

(2) Riigile üleläinud elatisnõude sissenõudmist korraldab ja võlausaldaja õigusi teostab Riigi Tugiteenuste Keskus.
[RT I, 28.12.2017, 7- jõust. 01.03.2018]

(3) Täitemenetlusaegse elatisabi maksmisega riigile üleläinud nõude kohta teeb Sotsiaalkindlustusamet riigi nimel avalduse elatisasjas algatatud täitemenetlusega ühinemiseks või välisriigist laekuva elatise vahendamise korral riigi nõude mahaarvamiseks käesoleva seaduse § 60 lõike 3 alusel.

(4) Riigile üleläinud elatisnõue makstakse riigile ühinenud täitemenetluses välja ainult siis, kui lapsele kuuluv ja sissenõutavaks muutunud elatisnõue on täies mahus välja makstud.

(5) Elatisabi ei nõuta sisse elatisabi saama õigustatud isikult, kui riigi nõue tema vastu on tekkinud pärimisseaduses sätestatud korras.

(6) Riigile üleläinud ja võlgnikult sissenõutud elatisnõude ja elatisabi saajalt tagasinõutud elatisabi summad kantakse riigieelarvesse.

6. jagu
Täitemenetlusaegse elatisabi erisused täitemenetluse läbiviimisel välisriigis

§ 59. Kohtulahendi välisriiki täitmisele esitamine

(1) Kui võlgniku suhtes ei saa Eestis täitemenetlust läbi viia, sest tal puudub Eestis vara, elu- ja asukoht ning taotlejale on teada, et võlgniku või tema vara asukoht võib olla välisriigis, peab elatisabi taotleja täitemenetlusaegse elatisabi saamiseks esitama elatist väljamõistva kohtulahendi täitmisele asjakohasesse välisriiki. Sel juhul esitab taotleja ka täitemenetlusaegse elatisabi taotluse käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel volitatud kohtutäiturile.

(2) Kui võlgniku vara, elu- või asukoht on Euroopa Liidu liikmesriigis või riigis, mis on liitunud elatist väljamõistva kohtulahendi täitmise taotlemist Eesti keskasutuse kaudu võimaldava konventsiooniga, peab elatisabi taotleja esitama elatist väljamõistva kohtulahendi täitmisele vastavasse riiki Justiitsministeeriumi kaudu. Sel juhul esitab taotleja ka täitemenetlusaegse elatisabi taotluse Justiitsministeeriumile.

(3) Elatisabi taotleja kohustub elatist väljamõistva kohtulahendi välisriiki täitmisele esitamise korral volitama enda poolt valitud kohtutäiturit võtma vastu välisriigis võlgnikult sissenõutud elatist. Elatisabi taotleja märgib elatist väljamõistva kohtulahendi välisriiki täitmisele esitamise korral elatise saajaks volitatud kohtutäituri ja saaja kontoks selle kohtutäituri ametialase arvelduskonto.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud volikirja andmete loetelu, millega elatisabi taotleja volitab kohtutäiturit välisriigist sissenõutud elatist vastu võtma, kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

(5) Justiitsministeerium edastab volitatud kohtutäiturile elatisabi taotluse, välisriiki saadetava kohtulahendi koopia ja taotleja poolt esitatud võlgnevuse kalkulatsiooni.

(6) Volitatud kohtutäitur avab välisriigist laekuva elatise vahendamise toimiku, milles peab arvestust lapsele ja riigile kuuluvate elatisnõuete üle tema arvelduskontole laekuva elatise ning talle esitatud andmete ja dokumentide alusel. Kohtutäitur esitab Sotsiaalkindlustusametile käesoleva seaduse § 50 lõikes 5 sätestatud tähtaja jooksul elatisabi väljamakse suuruse samas sättes nimetatud arvestusperioodi eest, lähtudes tema poolt elatisabi taotlejale ülekantud elatise suurusest ning talle esitatud kirjalikest dokumentidest, millest nähtub, et elatisabi taotleja nõue on rahuldatud.

(7) Kui võlgniku suhtes viiakse Eestis läbi täitemenetlust, kuid lisaks on võimalik tema suhtes alustada täitemenetlust ka välisriigis, on elatisabi taotleja kohustatud algatama täitemenetluse ka välisriigis käesoleva jao kohaselt. Sellisel juhul volitab elatisabi taotleja välisriigis sissenõutud elatist vastu võtma Eestis täitemenetlust läbiviiva kohtutäituri.

(8) Kui elatisabi taotleja on algatanud elatist väljamõistva kohtulahendi alusel välisriigis täitemenetluse enne, kui ta esitab elatisabi taotluse, peab ta elatisabi saamiseks volitama Eesti kohtutäiturit käesoleva paragrahvi kohaselt välisriigis sissenõutud elatist vastu võtma ning teavitama välisriigis täitemenetlust läbiviivat asutust või isikut, et sissenõutud elatis tuleb kanda volitatud kohtutäituri ametialasele kontole. Elatisabi taotleja peab välisriigis alustatud täitemenetluse kohta esitama täitemenetlust läbiviiva asutuse väljastatud ning apostillitud või legaliseeritud kinnituse.

(9) Kui Justiitsministeerium on välisriigi keskasutuselt saanud teabe, et täitemenetlust välisriigis ei ole alustatud või täitemenetlus on lõpetatud, edastab Justiitsministeerium nimetatud teabe välisriigist elatist vahendama volitatud Eesti kohtutäiturile. Kohtutäitur lõpetab teabe saamise järel elatise vahendamise ning sulgeb elatise vahendamise toimiku.

§ 60. Välisriigist laekuv elatis, elatisabi väljamaksmine ja riigi nõude mahaarvamine

(1) Kohtutäitur, keda on volitatud vastu võtma välisriigis sissenõutud elatist on kohustatud tema kontole laekunud elatise kandma elatisabi taotleja kontole kümne tööpäeva jooksul.

(2) Täitemenetlusaegset elatisabi makstakse alates nelja kuu möödumisest välisriigis sundtäitmisele pädeva isiku poolt kohtulahendi vastuvõtmise kohta kinnituse esitamisest. Kui kohtulahend on esitatud täitmisele Justiitsministeeriumi kaudu, makstakse täitemenetlusaegset elatisabi alates nelja kuu möödumisest, kui Justiitsministeerium on saanud välisriigi pädevalt keskasutuselt teate kohtulahendi täitmisele edastamise kohta.

(3) Kohtutäitur arvab riigile üleläinud elatisnõude maha välisriigist laekunud elatisest talle esitatud kohtulahendi ja nõude üleminekut tõendava dokumendi alusel, kui lapsele kuuluv ja sissenõutavaks muutunud elatisnõue on täies ulatuses välja makstud.

5. peatükk
Rakendussätted

1. jagu
Üleminekusätted ja järelhindamine

§ 61. Üksikvanema lapse toetuse maksmise jätkamine

Kui isikule makstakse käesoleva seaduse jõustumise ajal üksikvanema lapse toetust, jätkatakse selle maksmist vastavalt käesoleva seaduse §-le 19.

§ 62. Paragrahvi 50 lõike 2 rakendamine

Käesoleva seaduse § 50 lõikes 2 sätestatud neljakuulist tähtaega ei kohaldata isiku suhtes, kes on täitemenetluse algatanud vähemalt neli kuud enne käesoleva seaduse jõustumist.

§ 63. Seaduse järelhindamine

(1) Käesoleva seaduse järelhindamiseks koostab Sotsiaalkindlustusamet tegevuskava, kus sätestatakse järelhindamise aeg, vaadeldavad mõju liigid ja hindamise kriteeriumid. Sotsiaalkindlustusamet esitab nimetatud tegevuskava Sotsiaalministeeriumile 2018. aasta 1. jaanuariks.

(2) Sotsiaalkindlustusamet teeb järelhindamise lõpliku analüüsi 2020. aasta 1. jaanuariks ja esitab selle Sotsiaalministeeriumile kinnitamiseks.

2. jagu
Seaduste muutmine ja kehtetuks tunnistamine

§ 64.–§ 72.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 73. Perehüvitiste seaduse muutmine

Perehüvitiste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 16 lõike 1 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) lasterikka pere toetus.";

2)paragrahvi 17 lõikes 3 asendatakse arv „50" arvuga „55";

3)paragrahvi 17 lõikes 3 asendatakse arv „55" arvuga „60";

4)paragrahv 21 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„**§ 21. Lasterikka pere toetus**

(1) Lasterikka pere toetuse saamise õigus on ühel vanemal, hooldajal või eestkostjal või käesoleva seaduse § 25 lõike 1 punktis 2 või 3 nimetatud isikul, kes kasvatab peres kolme või enamat last, kes vastavad käesoleva seaduse § 17 lõikes 1 või 2 sätestatud tingimustele.

(2) Lasterikka pere toetuse suurus kolme kuni kuut last kasvatavale perele on 300 eurot.
[RT I, 24.12.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Lasterikka pere toetuse suurus seitset või enamat last kasvatavale perele on 400 eurot.".
[RT I, 24.12.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 74.–§ 87.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

3. jagu
Seaduse jõustumine

§ 88. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub 2017. aasta 1. jaanuaril.

(2) Käesoleva seaduse § 79 punkt 2 ning § 87 punktid 1 ja 2 jõustuvad üldises korras.

(3) Käesoleva seaduse § 73 punktid 1 ja 4, § 76 punkt 1 ja § 78 punkt 5 jõustuvad 2017. aasta 1. juulil.

(4) Käesoleva seaduse § 64, § 70 punkt 1 ja § 73 punkt 2 jõustuvad 2018. aasta 1. jaanuaril.

(5) Käesoleva seaduse § 73 punkt 3 jõustub 2019. aasta 1. jaanuaril.